

Congres **NVRR**

VRIJDAG 20 MEI 2011

NVRR
NEDERLANDSE VERENIGING VAN
REKENAMERS & REKENKAMERCOMMISSIES

HET SPEL EN DE KNIKKERS

SCHOUWBURG EN CONGRESCESTRUM ORPHEUS, APELDOORN

Het is niemand ontgaan – sinds de crisis toeslaat, is niet alleen meer het spel van de rekenkamer onderwerp van gesprek, maar zijn ook de knikkers in de spotlights gekomen. Ofwel: met hoeveel knikkers mag het spel nog gespeeld worden? Heeft de (im)populariteit van het spel invloed op het aantal toegekende knikkers?

Het spel en de knickers

Het is niemand ontgaan – sinds de crisis toeslaat, is niet alleen meer het spel van de rekenkamer onderwerp van gesprek, maar zijn ook de knickers in de spotlights gekomen. Ofwel: met hoeveel knickers mag het spel nog gespeeld worden? Heeft de (im)populariteit van het spel invloed op het aantal toegekende knickers?

Ongetwijfeld is dat het geval. Als een raad nut en noodzaak van de rekenkamer¹⁾ niet (meer) zo inziet, dan is het voorspelbaar, dat dit ook zijn weerslag zal krijgen in de toegekende financiën. En als de rekenkamer haar werk goed heeft gedaan, dan zal niet iedere partij en niet iedere volksvertegenwoordiger met evenveel genoeg geld vrijmaken voor diezelfde rekenkamer. Het spreekwoord zegt weliswaar dat het je vriend is, die jou je fouten laat zien, maar niet iedereen ervaart dat zo.

En dus zien we in verschillende gemeenten en provincies, dat rekenkamers moeten bezuinigen. Soms wordt de begroting zover teruggebracht, dat men niet meer kan spreken van een volwaardige rekenkamer, omdat de middelen dusdanig krap zijn, dat er geen sprake meer kan zijn van een rekenkamerbestaan zoals de wet die heeft bedoeld.

Dit is ook de tijd dat er teruggekeken wordt op de eerste jaren van het verplichte bestaan van de rekenkamers en rekenkamercommissies. Hoe is het spel gespeeld? Is er een bijstelling van de spelregels nodig? Is het wel een ideale situatie, dat de gecontroleerde over het budget gaat van de controleur? En over de benoeming van die controleurs? Nederland neemt in Europa in dit opzicht een originele positie in!

Op ons congres in 2011 gaan we op deze vraagstukken in, soms rechtstreeks en soms zijdelings.

De vaste onderdelen ontbreken niet - denk vooral aan de Goudvink en de Groenling! – maar de invloed van de congresdeelnemers wordt hierbij groter.

Het is een congres van bezinning en ontmoeting, en dat is van belang, nu ook de rekenkamers soms zware tijden doormaken. Het is daarom opnieuw een bijeenkomst, die je als lid van een rekenkamer of rekenkamercommissie, als secretaris, als onderzoeker, of gewoon als belangstellende uit raden en staten, niet wilt missen.

Daarom: u bent meer dan hartelijk welkom!

Programma

10.00 uur Ontvangst met koffie/thee, registratie

10.30 uur Welkomstwoord

Door Leo Markensteyn, voorzitter NVR

10.35 uur Introductie op het thema

Door de dagvoorzitter Bob Roelofs, griffier Provinciale Staten van Gelderland

10.45 uur Plenair debat: Balans van de beginjaren

Met de invoering van de Wet op de dualisering zijn alle gemeenten en provincies verplicht om een rekenkamer te hebben. Enkele steden en gemeenten deden dat al langer op vrijwillige basis, maar verreweg de meeste rekenkamers bestaan nu zo'n vijf à zes jaar.

In een plenair debat wordt de balans opgemaakt van deze beginjaren. Hoe staat het er voor in Rekenkamerland en wat kan en moet er beter, mede onder invloed van de komende bezuinigingen.

Gesprekdeelnemers zijn:

- De heer Anne Flierman, lid van de Eerste Kamerfractie van het CDA
- Robert Mul, directeur Public Trust Koninklijk NIVRA
- Pieter Schipper, lid Provinciale Staten van Overijssel (VVD-fractie)
- Maarten Engwirda, gepensioneerd sinds 1 januari 2011, voorheen o.a. lid van de Europese Rekenkamer en van de Algemene Rekenkamer

De criticasters aan de zijlijn:

- Burgemeester P. Ijssels van de gemeente Gorinchem
- Dr. Paul Bordewijk, publicist

11.30 uur Uitreiking Goudvink en Groenling, jury- en publieksprijs!

Door Ferd Crone, voorzitter jury.

Dit jaar wordt voor de zevende keer de Goudvink en voor de derde keer de Groenling uitgereikt. Een deskundige jury onder leiding van de nieuwe voorzitter Ferd Crone heeft hiervoor een aantal rekenkameronderzoeken genomineerd en zal de winnaars op het congres bekend maken.

Bijzonder aan de uitreiking dit jaar is dat de deelnemers aan het congres ook hun stem kunnen laten horen, want er zal voor het eerst ook een publieksprijs worden uitgereikt!

12.30 uur Lunch

13.30 uur Workshopronde 1(*)

14.15 uur Workshopronde 2 (*)

15.00 uur Informele afsluiting

Tijd voor napraten en eigen netwerkprogramma onder het genot van een hapje en drankje

16.30 uur Einde congresdag

(*) Op de congresdag zelf maakt u kenbaar welke workshops u wilt bijwonen. Vooraf inschrijven is niet mogelijk. De volgorde van registratie is bepalend voor de indeling, zorg dus dat u op tijd bent!

Workshops

Tijdens de workshoprondes zullen diverse thema's in klein gezelschap worden behandeld. Op de congresdag zelf maakt u kenbaar welke workshops u wilt bijwonen. Vooraf inschrijven is niet mogelijk. De volgorde van registratie is bepalend voor de indeling, zorg dus dat u op tijd bent!

Door te klikken op een workshoptitel wordt u doorgelinkt naar een pagina met nadere informatie over de betreffende workshop.

1. Meer leren door innovatieve onderzoeksmethoden

Georganiseerd door: PwC Advisory (Leon van den Dool, René van Kuijk, Pauline Mbundu, Peter Teunisse en Sanne Djojoseparto)

De meeste rekenkamers hebben in hun missie aangegeven dat leren centraal staat. Men wil rekenkameronderzoek niet als afrekenonderzoek zien. Doel van deze workshop is methoden en activiteiten te presenteren en te bespreken die dit leren kunnen stimuleren. Op interactieve wijze worden de deelnemers aan deze workshop meegenomen langs ervaringen die zijn opgedaan in uitgevoerde rekenkameronderzoeken.

2. De rekenkamer in transitie

Georganiseerd door: KplusV Organisatieadvies (Martijn Mussche en Henry Potman)

Rekenkamers functioneren goed, maar het kan nog beter. Het is tijd voor een transitie naar een volgend niveau. Een transitie naar een rekenkamer met gezag en een duidelijke toegevoegde waarde. Elementen die daarbij een rol spelen zijn:

- een scherpere onderwerpkeuze;
- een afweging over de inzet van rekenkameronderzoek;
- innovatie en vergroting van het onderzoeksinstrumentarium.

Het is tijd voor een debat met experts over de transitie; een debat met u.

3. Rekenkamer 2.0

Georganiseerd door: NVRR (Gerrit Hagelstein en Elias de Haan)

Tijdens deze workshop wordt ingegaan op de uitkomsten van het onderzoek dat de NVRR heeft laten uitvoeren, getiteld 'Een spiegel van het rekenkamerschap'. Wie durft er met ons in deze spiegel te kijken en zijn/haar beeld te spiegelen aan de uitkomsten van dit onderzoek?

4. Succesvol rapporteren

Met medewerking van de rekenkamers: Rotterdam (Paul Hofstra), Metropool Amsterdam (Jan de Ridder), Utrecht (Watzje de Boer), Ten Boer (Theo van der Zee).

Dit jaar wordt voor de zevende keer de Goudvink en voor de derde keer de Groenling uitgereikt. Enkele winnaars wisselen met de deelnemers van de workshop van gedachten. Niet alleen over hun onderzoeksproces, maar ook over de impact van de rapporten. Want een goed rapport publiceren alleen is niet genoeg, uiteindelijk gaat het erom wat ermee gebeurt.

5. Maatwerk in de lokale democratie

Georganiseerd door: Commissie kwaliteitszorg (Vivien van Geen, Nysius van Rijn en Petra Habets)

De commissie kwaliteit van de NVRR verzorgt een workshop over de relatie raad-rekenkamer. Hoe belangrijk is deze daar waar het gaat om kwaliteit? Wat betekent de plaatselijke context voor het werken als rekenkamer? Hoe gaat u om met het dilemma om vanuit de eigen professionaliteit en onafhankelijke rol toch zodanig rekening te houden met de lokale omstandigheden dat kwalitatief maatwerk ontstaat?

6. 1 plus 1 is 3

Georganiseerd door: Algemene Rekenkamer (Diny van Est, Marlies Burm en Linda Meijer-Wassenaar).

1 plus 1 is 3 betekent niet dat we het 'rekenen' zijn verleerd, maar gaat over de meerwaarde van samenwerken in rekenkameronderzoek. Wat zijn de mogelijkheden van samenwerking? Welke onderwerpen lenen zich hiervoor? Welke ervaringen zijn er tot nu toe hiermee bij het onderzoek naar Centra voor Jeugd en Gezin? Dit zijn de uitgangspunten voor deze interactieve workshop.

Nederlandse Vereniging van Rekenkamers & Rekenkamercommissies

- De NVRR heeft primair als doel om het publieke platform te zijn waarop rekenkamers en rekenkamercommissies in Nederland kennis en ervaring uitwisselen
- De NVRR treedt op als spreekbuis namens de leden. Het gaat daarbij niet zozeer om belangenbehartiging (de NVRR is geen vakbond), maar om het bewaken van de goede uitoefening van de wettelijke taak door rekenkamers en rekenkamercommissies en het daaraan verbonden publieke belang.
- Kijk op www.NVRR.nl voor meer informatie waaronder honderden onderzoeksrapporten

Sinds 2006 dienen alle gemeenten in Nederland over een rekenkamer of rekenkamercommissie te beschikken. Daarmee vormen nu bijna alle overheden met een algemene bestuurstaak onderwerp van rekenkameronderzoek. Van oudsher wordt de rijksoverheid, en sinds 1989 de rechtspersonen met een wettelijke taak (scholen, politiekorpsen etc.) door de Algemene Rekenkamer onderzocht. Vanaf 2005 zijn alle provincies met één van de vijf provinciale rekenkamers verbonden. En in 2007 zijn de eerste waterschapsrekenkamers van start gegaan.

Belangrijke informatie:

Locatie: Schouwburg en Congrescentrum Orpheus
Churchillplein 1, 7314 BZ APELDOORN

Prijs (exclusief 19% BTW)

Voor NVRR-leden: € 195,- *)

Voor niet-leden: € 395,-

(Koffie, thee, de lunch, drankjes en hapjes bij de borrel zijn bij de prijs inbegrepen)

*) LET OP:

Indien u gelijktijdig met uw aanmelding voor het NVRR-jaarcongres lid wordt van de NVRR (tot en met 2012), kunt u deelnemen voor het ledentarief en het lidmaatschap van 2011 is uw welkomstcadeau.

Aanmelding

U kunt zich voor dit congres aanmelden via het digitale aanmeldingsformulier op de website van de NVRR, www.nvrr.nl.

Aanmelden is mogelijk tot uiterlijk 10 mei 2011. Na aanmelding ontvangt u een bevestiging per e-mail. De factuur wordt u digitaal als bijlage bij de bevestigingse-mail toegezonden. Het is ook mogelijk om de deelnamekosten direct bij aanmelding via iDeal te betalen.

Annulering

Tot dinsdag 10 mei 2011 kunt u schriftelijk kosteloos annuleren. Na deze datum wordt bij annulering het volledige deelnamebedrag in rekening gebracht. U kunt dan wel een vervanger sturen, mits u dat van tevoren doorgeeft; dit in verband met de juiste tenaamstelling van de badge.

Inlichtingen

Voor inlichtingen over het congres kunt u zich wenden tot het congresbureau van de NVRR, MOS Events bv, Postbus 1058, 3860 BB NIJKERK, telefoon 033 2473407/ e-mail info@mosevents.nl.

Routebeschrijving

Schouwburg en Congrescentrum Orpheus in Apeldoorn ligt aan de rand van het Apeldoornse stadscentrum en is uitstekend bereikbaar, zowel met eigen vervoer als met het openbaar vervoer.

Voor het navigatiesysteem:

Churchillplein 1, Apeldoorn (7314 BZ)

De ingang van de Orpheus Parkeergarage vindt u op de Soerenseweg, Apeldoorn (7314 CD).

Openbaar vervoer:

Vanaf het busstation / station NS Apeldoorn neemt u buslijn 5 richting Berg en Bos, halte Grote Kerk. Hier doet u 10 minuten over. Voor actuele reisinformatie hoe u met het openbaar vervoer het beste naar Orpheus kunt reizen: www.9292ov.nl, of bel 0900-9292 (€ 0,75 p.m.)

Voetnoot ¹⁾

Formeel gaat het om een rekenkamer waar geen raadsleden lid van mogen zijn, of van een zogenoemde rekenkamerfunctie waar zij wel lid van kunnen zijn. Voor het gemak is bij de NVRR het gebruik ontwikkeld om de eerste met 'rekenkamer' aan te duiden en de tweede met 'rekenkamercommissie', aansluitend bij de term raadscommissie. In de brochuretekst is voor de eenvoud gekozen voor de term 'rekenkamer'.

Dit congres is mede mogelijk gemaakt door:

WORKSHOP 1:

Meer leren door innovatieve onderzoeksmethoden

Georganiseerd door: PwC Advisory

Workshopleiders: Leon van den Dool, René van Kuijk, Pauline Mbundu, Peter Teunisse en Sanne Djojosoeparto

Omschrijving workshop:

De meeste rekenkamers hebben in hun missie aangegeven dat leren centraal staat. Men wil rekenkameronderzoek niet als afrekenonderzoek zien. Het is onze ervaring dat het gebruik van innovatieve methoden en activiteiten het leereffect van rekenkameronderzoeken kan stimuleren. Op interactieve wijze worden de deelnemers aan deze workshop meegenomen langs ervaringen die zijn opgedaan in uitgevoerde rekenkameronderzoeken.

Werkvorm

In de workshop worden de volgende methoden en activiteiten kort geïntroduceerd.

1. Conferentie over de resultaten van het onderzoek met alle betrokkenen en derden bij een onderzoek naar prestatieafspraken;
2. Betrekken van cliënten bij onderzoek naar reïntegratiebeleid;
3. Betrekken van kinderen in een onderzoek naar onderwijshuisvesting;
4. Geen onderzoek maar een gemengde werkgroep Raad/College/ambtenaren voor het beoordelen van de programmabegroting.
5. Alternatieve werkvorm, deelnemers zijn hierin vrij om een andere vorm te presenteren en toe te lichten.

De deelnemers wordt gevraagd deze vier methoden en activiteiten verder uit te werken en daarbij in te gaan op:

- Welke ervaringen zijn er al met deze methoden;
- De belangrijkste voordelen;
- De belangrijkste nadelen;
- Op welke wijze en in welke onderzoeken deze methoden en activiteiten zijn in te zetten;
- Wat zijn de gouden tips voor het inzetten van deze methoden;
- Op welke wijze dragen deze methoden bij aan het leereffect van rekenkameronderzoeken?

De vijf groepen koppelen hun bevindingen terug, waarna stemming over de meest effectieve vorm plaatsvindt. De deelnemers aan de workshop krijgen de resultaten achteraf teruggekoppeld.

Programma:

- Toelichting leren in rekenkameronderzoek, 5 werkvormen en opdracht (5 minuten)
- Uiteen gaan in 5 groepen (20 minuten)
- Terugkoppelen van de resultaten per groep (20 minuten)

WORKSHOP 2:

De rekenkamer in transitie

KplusV organisatie-
advies
verschil zien, verschil maken

Georganiseerd door: KplusV Organisatieadvies
Workshopleiders: Martijn Mussche en Henry Potman

Omschrijving workshop:

Na vijf jaar ervaring met lokale rekenkamers is het voor alle betrokkenen tijd om de balans op te maken. Dit gebeurt dan ook volop, zowel door het ministerie, door onderzoeksbureaus, door de NVRR en door rekenkamers zelf. De basis is gelegd, de rekenkamers functioneren naar behoren in de zin dat ze de prestatie van de lokale overheden op doeltreffendheid, doelmatigheid en rechtmatigheid op kritische wijze in kaart brengen. Maar het kan nog beter. Het is tijd voor een transitie naar een volgend niveau. Een transitie naar een rekenkamer met gezag en een duidelijke toegevoegde waarde.

Elementen die in deze transitie een rol kunnen spelen zijn:

- Onderwerpkeuze: een scherpere keuze voor onderwerpen die politiek-bestuurlijk echt relevant zijn. Bij voorkeur onderwerpen die uniek zijn voor de gemeente. Onderwerpen die op aandacht van de raad kunnen rekenen. Geen onderwerpen die elders al onderzocht zijn en waarvan de aanbevelingen bijna op voorhand al duidelijk zijn (verbonden partijen, grote projecten, externe inhuur, et cetera).
- Duidelijke afweging of rekenkameronderzoek het juiste instrument is. Soms liggen de constateringingen zo aan de oppervlakte dat een lichter onderzoeksinstrument volstaat.
- Vergroting van het instrumentarium van de rekenkamer, bijvoorbeeld door:
 - vragen aan college of raad;
 - ex ante-onderzoek;
 - quick scans;
 - second opinions;
 - enquêtes onder de bevolking;
 - aansturing/controlle van gemeentelijke zelfevaluaties.

Binnen de rekenkamerwereld leven meerdere ideeën over wat er beter moet, en hoe dit vorm moet krijgen. Hoog tijd voor een debat daarover tussen ervaringsdeskundigen.

Wij nodigen u uit voor dit debat over de transitie.

WORKSHOP 3:

Rekenkamer 2.0

Georganiseerd door: NVR

Workshopleiders: Gerrit Hagelstein en Elias de Haan

Omschrijving workshop:

De meeste rekenkamers hebben zich inmiddels het doen van onderzoek eigen gemaakt. In een periode van vijf jaar zijn uiteenlopende onderwerpen onderzocht. Veel rekenkamers bezinnen zich regelmatig op hun werkwijze en resultaten. Het rapport van Byond, verschenen voorjaar 2011, geeft als eerste een empirisch overzicht van het huidige rekenkamerlandschap, gebaseerd op de bijdragen van 101 rekenkamers en rekenkamercommissies. "Rekenkamer 1.0" heeft zich gevestigd.

In deze workshop worden de uitkomsten van het rapport van Byond geanalyseerd en wordt met de deelnemers besproken hoe de "Rekenkamer 2.0" er uit zou kunnen zien.

Is dat een rekenkamer die, behalve goed onderzoek doet:

- inzicht heeft in de factoren die de **doorwerking van rekenkamerbevelingen** bepalen en daarop inspeelt?
- varieert in de onderzoeksmethodiek en naast ex-post onderzoek ook **ex-ante onderzoek** uitvoert?
- de **communicatiekanalen** met politiek en bestuur goed onderhoudt, zicht heeft op wat de gebruikers willen zonder daarmee de eigen onafhankelijkheid te kort te doen?

In de workshop worden bovenstaande vragen kort toegelicht en met de deelnemers wordt besproken hoe het profiel van de "Rekenkamer 2.0" er uit zou kunnen zien.

WORKSHOP 4:

Succesvol rapporteren

Met medewerking van de rekenkamers: Rotterdam (Paul Hofstra), Metropool Amsterdam (Jan de Ridder), Utrecht (Watze de Boer), Ten Boer (Theo van der Zee).

Omschrijving workshop:

De afgelopen jaren zijn de volgende rapporten in de prijzen gevallen voor de Goudvink:

- 2007; Rekenkamer **Rotterdam**
'Een steentje bijgedragen: inkomenseffecten van woningbouw in Rotterdam'
- 2008; Rekenkamer **Stadsdelen Amsterdam**
'Jeugdbeleid in Amsterdam, Vrijtijdsbesteding voor jongeren: de stadsdelen vergeleken'
- 2009; Rekenkamer **Utrecht**
'Project Stationsgebied. Informatievoorziening aan de gemeenteraad van Utrecht'

De Groenling ging in 2008 naar de Rekenkamercommissie van **Ten Boer** voor het rapport 'Afval Scheiden zonder lijden. Het effect van drie recente maatregelen gericht op gescheiden afvalverzameling'

Vertegenwoordigers van deze vier rekenkamers geven een korte presentatie van elk vijf minuten over de totstandkoming van hun rapport, de betrokkenheid van raadsleden daarbij en vooral het vervolg. Ze zullen ingaan op de vraag of en zo ja, hoe een rekenkamer de impact van een onderzoek kan beïnvloeden. Deze workshop gaat vooral in op de kritische succesfactoren voor doorwerking van de conclusies en aanbevelingen van de onderzoeken.

Hoe belangrijk is draagvlak voor het onderzoeksthema bij de raadsleden? Welke rol speelt (een tekort aan) dualisme? In hoeverre zijn burgers betrokken en raakt het hen? Dat zijn enkele vragen die aan de orde kunnen komen tijdens de discussie die met de deelnemers van de workshop gevoerd zal gaan worden.

WORKSHOP 5:

Maatwerk in de lokale democratie

Georganiseerd door: Commissie Kwaliteitszorg

Workshopleiders: Vivien van Geen, Nysius van Rijn en Petra Habets

Omschrijving workshop:

De commissie kwaliteitszorg is de afgelopen maanden van start gegaan. Zoals beloofd is de basis, de afzonderlijke rekenkamers en rekenkamercommissies, daarbij betrokken.

De eerste verkenning heeft de commissie gedaan aan de hand van drie vragen.

De beantwoording van deze vragen levert aanknopingspunten voor een vervolg. Een thema dat hieruit – naast een aantal andere thema's - naar voren komt is de relatie tussen raad en rekenkamer als bepalende factor daar waar het gaat om kwaliteit van de rekenkamerfunctie.

De kwaliteit van het rekenkamerwerk wordt niet alleen bepaald door de vaktechnische inhoud van het product, maar ook door het proces er omheen en het perspectief van de ontvanger, de raad.

Op interactieve wijze willen we in deze workshop met de deelnemers de relatie raad-rekenkamer verder uitdiepen aan de hand van vragen als:

- Wat betekent de plaatselijke context voor het werken als rekenkamer?
- In hoeverre heeft de samenstelling van de raad invloed op het rekenkamerwerk: leidt een raad die louter bestaat uit academici tot andersoortige rapporten en ander onderzoek dan een raad die een andere samenstelling heeft?
- Welke invloed heeft de cultuur op het rapport dat men wenst?
- Is er invloed te onderkennen van beheer- versus ontwikkelgemeente (in soorten onderzoek dat de raad wenst)?
- Welke invloed heeft de grootte van de gemeente en de omvang van de rekenkamer op de aard van onderzoek en rapportages?
- Spelen de politieke verhoudingen en de verhouding raad-college nog een rol?
- Vraagt de gemeente waarin het harmoniemodel opgeld doet om een andere rekenkamer dan een politiek gepolariseerde gemeente?

Kortom: in hoeverre is kwaliteit maatwerk? Wat zijn de bouwstenen van een kwalitatief goed functionerende rekenkamer in zijn eigen democratische context?

In deze workshop gaan wij graag naar aanleiding van meningen van andere spelers in het veld met u in debat om te komen tot uitgangspunten voor een optimaal product van een rekenkamer in de eigen lokale democratische context.

WORKSHOP 6:

1 plus 1 is 3

Georganiseerd door: Algemene Rekenkamer

Workshopleiders: Diny van Est, Marlies Burm en Linda Meijer-Wassenaar

Omschrijving workshop:

1 plus 1 is 3 betekent niet dat we het 'rekenen' zijn verleerd, maar gaat over de meerwaarde van samenwerken in rekenkameronderzoek.

Afgelopen jaar hebben lokale en provinciale rekenkamers en de Algemene Rekenkamer kennis en ervaringen uitgewisseld over onderwerpen waar de verschillende overheidslagen elkaar raken. Omtrent de onderwerpen jeugdbeleid, re-integratie en ruimtelijke inrichting zijn goede contacten tussen rekenkamers ontstaan. En inmiddels is een verzoek aan lokale rekenkamers gedaan om mee te doen aan een gezamenlijk onderzoek naar Centra voor Jeugd en Gezin.

Tijdens deze workshop willen we de eerste ervaringen van dit laatstgenoemde onderzoek delen en op een interactieve manier nieuwe ideeën opdoen voor toekomstige samenwerkingsprojecten.